

ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

ณัฐพล ศรีภิรมย์¹

พันธุ์ทิพย์ กล่อมเจ็ก² จุฑา สารินทร์³

(วันที่รับบทความ: 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 6 กรกฎาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 17 กรกฎาคม 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเพื่อศึกษาอิทธิพลของความรู้ และทักษะที่มีต่อระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าหน่วยงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานควบคุมมลพิษและสิ่งแวดล้อม ทั้ง 16 เขต ทั่วประเทศไทย ยกเว้นกรุงเทพฯ จำนวน 287 แห่ง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยจำแนกเป็นกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 128 ตัวอย่าง และกลุ่มที่หน่วยงานยังไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ จำนวน 159 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีทางสถิติ คือ สถิติเชิงพรรณนา สถิติ T-test และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (ร้อยละ 87.8) มีทัศนคติต่อการดำเนินการอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=3.80$) และมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$) การวิเคราะห์สถิติ T-test พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ มีระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สูงกว่ากลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสมการถดถอยเชิงพหุคูณในกลุ่มตัวอย่างที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ พบว่า ระดับความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อระดับของการปฏิบัติงาน ($P=0.807$) ขณะที่ระดับทัศนคติมีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติงาน ($P=0.000$) เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วม ที่ระดับความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติงาน ($P=0.149$) ขณะที่ระดับทัศนคติมีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติงาน ($P=0.000$) ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมทัศนคติและยกระดับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม, ความรู้, ทักษะ, การปฏิบัติ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2568

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยนเรศวร,

E-mail: nataphons66@nu.ac.th

² รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยนเรศวร, E-mail: pantipk@nu.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยนเรศวร, E-mail: charoons@nu.ac.th

Knowledge, Attitudes, and Practices of Green Public Procurement (GPP) among the Local Administrative Organizations*

Nataphon Sripirom¹

Pantip Klomjek² Charoon Sarin³

(Received: April 28, 2025; Revised: July 6, 2025; Accepted: July 17, 2025)

Abstract

The purpose of this research was to study the levels of knowledge, attitudes, and practices regarding Green Public Procurement (GPP), including the influence of knowledge and attitudes on the level of practice regarding GPP in local administrative organizations. This research is a quantitative study using questionnaires as a tool for data collection. The samples consisted of heads of finance departments of the subdistrict municipalities under the jurisdiction of the 16 regional offices of the Pollution Control Department across Thailand, excluding Bangkok. All 287 samples were purposively sampled from two groups: 128 samples from the subdistrict municipalities implementing GPP and 159 samples from the subdistrict municipalities without GPP. This study used descriptive statistics, a T-test, and multiple regression for data analysis.

The overall study revealed that the respondents had a high level of knowledge (87.8%), a high level of attitude ($\bar{X} = 3.80$), and a high level of practice ($\bar{X} = 3.63$) regarding GPP. T-test analysis showed that the respondents from the subdistrict municipalities implementing GPP had a significantly higher level of knowledge, attitudes, and practices regarding GPP than those from the subdistrict municipalities without GPP. Additionally, the multiple regression analysis indicated that, among the group with GPP, the level of knowledge did not affect the level of practice ($P = 0.807$). In contrast, the level of attitude had a significant influence on the level of practice ($P = 0.000$). Like the group without GPP, the results displayed that the level of knowledge did not influence the level of practice ($P = 0.149$), while the level of attitude remained a significant factor ($P = 0.000$). The findings can be used as a basis for promoting positive attitudes and improving the efficiency of GPP practices among local administrative organizations.

Keywords: Green Public Procurement, Knowledge, Attitude, Practice, Local Administrative Organizations

* This research project is supported the Graduate School, Naresuan University, 2025

¹ Student in Master of Science in Environmental Science, Faculty of Agriculture, Natural Resources and Environment, Naresuan University, E-mail: nataphons66@nu.ac.th

² Associate Professor, Faculty of Agriculture, Natural Resources and Environment, Naresuan University, E-mail: pantipk@nu.ac.th

³ Assistant Professor, Faculty of Agriculture, Natural Resources and Environment, Naresuan University, E-mail: charoons@nu.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากการบริโภคทรัพยากรเกินความจำเป็น ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติลดลงและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยที่ทวีความรุนแรงและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Public Procurement) ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ต้นทางของการบริโภค โดยภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนตลาดสีเขียวอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 - 2570 ขึ้น ขึ้น (Pollution Control Department, 2023) ซึ่งมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก โดยตั้งเป้าหมายให้ อปท. เข้าร่วมดำเนินการด้วยความสมัครใจให้ครบร้อยละ 100 ภายในปี 2567 พร้อมกำหนดมาตรการสนับสนุนทั้งด้านกฎหมาย แนวทางปฏิบัติ และแรงจูงใจ (Pollution Control Department, 2024a) อย่างไรก็ตาม พบว่า อปท. ที่เข้าร่วมดำเนินการมีเพียงร้อยละ 17 จากทั้งหมด 7,850 แห่ง ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ คพ. กำหนดไว้ ทั้งนี้ อปท. เป็นหน่วยงานภายใต้หลักการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น โดยมีอำนาจบริหารงบประมาณอย่างอิสระ อีกทั้งยังมีการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุเพื่อจัดบริการสาธารณะอย่างต่อเนื่อง จึงถือเป็นผู้บริโภครายใหญ่ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยข้อมูล ณ วันที่ 1 เม.ย. 2567 ระบุว่า มี อปท. ที่เข้าร่วมดำเนินการ จำนวน 1,314 แห่ง จากทั้งหมด 7,850 แห่ง (Department of Local Administration, 2024) จำแนกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 39 แห่ง อปท. รูปแบบพิเศษ 2 แห่ง (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) เทศบาลนคร (ทน.) 27 แห่ง เทศบาลเมือง (ทม.) 195 แห่ง เทศบาลตำบล (ตต.) 861 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 267 แห่ง (Pollution Control Department, 2024b) อย่างไรก็ตาม อปท. เข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในสัดส่วนที่ต่ำกว่าที่ คพ. กำหนดไว้อย่างมาก จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบายระดับชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และนโยบายภาครัฐที่มุ่งส่งเสริมให้ อปท. ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า อปท. ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยหนึ่งในปัจจัยสำคัญคือระดับความรู้และทัศนคติของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจและการขับเคลื่อนนโยบายในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติงานของบุคลากรใน อปท. เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิเคราะห์อิทธิพลของความรู้และทัศนคติต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุน และกำหนดแนวทางเชิงนโยบายให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

อันจะนำไปสู่การลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ลดการปลดปล่อยมลพิษ และสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจสีเขียวของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรู้ และทัศนคติต่อระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับความรู้ ทักษคติ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลัง ระหว่างกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมและกลุ่มที่หน่วยงานไม่เข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
2. ระดับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลัง มีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษคติ และการปฏิบัติ (Knowledge Attitude Practice)

Sothanasathien (2013) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษคติ และการปฏิบัติ (Knowledge Attitude Practice (KAP)) ไว้ว่า เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสาร อันอาจจะมีผลกระทบต่อสังคมจากการได้รับสิ่งนั้น ๆ โดยการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 3 อย่างนี้ จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสาร จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจขึ้นก็จะส่งผลทำให้เกิดทัศนคติหรือความคิด และในขั้นตอนสุดท้าย คือการก่อให้เกิดการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงพฤติกรรมขึ้น

การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1. พัสตุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม Pollution Control Department (2023) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พัสตุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าสินค้าหรือบริการประเภทเดียวกัน แต่มีคุณสมบัติหรือคุณภาพเทียบเท่าหรือสูงกว่าสินค้าหรือบริการประเภทเดียวกัน

โดยพิจารณาจากขั้นตอนการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง การใช้งาน การนำกลับไปใช้ใหม่ (Reuse) การแปรใช้ใหม่ (Recycle) และการนำไปกำจัด

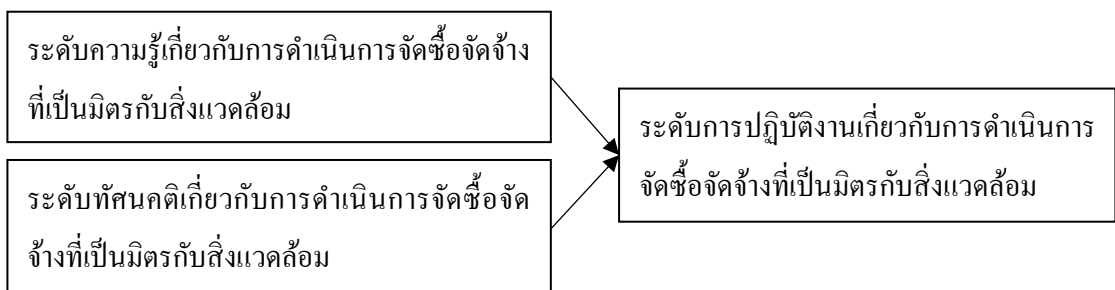
2. ฉลากสิ่งแวดล้อม Pollution Control Department (2023) กล่าวว่า เป็นฉลากที่แสดงบนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นกลไกในการสื่อสารและบ่งบอกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้บริโภคทราบ เป็นฉลากที่มอบให้แก่ผลิตภัณฑ์คุณภาพที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน เป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้น เน้นคุณค่าทางสิ่งแวดล้อม และสามารถเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการบริโภคทรัพยากรของตน ในขณะที่ผู้ผลิตก็จะได้รับผลประโยชน์ในแง่กำไร จากการลดต้นทุนที่เกิดจากการลดทรัพยากร พลังงาน และของเสีย ในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ

3. เกณฑ์ข้อกำหนดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมมลพิษ (ตะกร้าเขียว) เป็นเกณฑ์ที่กรมควบคุมมลพิษใช้ประกอบการพิจารณาขึ้นทะเบียนสินค้าหรือบริการที่มีคุณสมบัติหรือคุณภาพเทียบเท่าหรือสูงกว่าสินค้าหรือบริการ เป็นต้น แต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าโดยพิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ในบัญชีรายชื่อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมมลพิษ (Pollution Control Department, 2023)

4. บัญชีรายชื่อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมมลพิษ จัดทำเพื่อรองรับการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ข้อ 27/5 ที่กำหนดให้พัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามบัญชีรายชื่อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมมลพิษ เป็นพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (Pollution Control Department, 2023)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลเชิงตัวเลข เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรอย่างมีระบบ โดยมีข้อดีคือให้ผลลัพธ์ที่วัดได้ ชัดเจน และเชื่อถือได้ทางสถิติ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ใบรับรอง COE No. 197/2024 ลงวันที่ 08 ตุลาคม 2567 และมีระเบียบวิธีวิจัยโดยสรุป ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หัวหน้าหน่วยงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานควบคุมมลพิษและสิ่งแวดล้อม (สคพ.) ทั้ง 16 เขต ทั่วประเทศไทย ยกเว้นกรุงเทพฯ จำนวนรวม 2,247 แห่ง ซึ่งในการศึกษานี้ ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าหน่วยงานคลังของ อบต. ประเภท ทต. จำนวน 329 แห่ง และเพื่อป้องกันโอกาสที่อาจเกิดความผิดพลาดในการตอบหรือความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จึงกำหนดการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีกร้อยละ 10 ของขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ หรือเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก 33 แห่ง จึงมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 362 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของ อบต. ประเภท ทต. จากกลุ่มที่เข้าร่วมดำเนินการ จำนวน 139 แห่ง และกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมดำเนินการ จำนวน 223 แห่ง และทำการสุ่ม ทต. แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจังหวัดที่มีจำนวน ทต. สูงสุดในแต่ละเขตพื้นที่ สคพ. เขตพื้นที่ละ 1 จังหวัด รวมเป็น 16 จังหวัด

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ระดับความรู้ (Knowledge) และระดับทัศนคติ (Attitude) เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลัง

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ระดับการปฏิบัติ (Practice) เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลัง

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากข้อมูลการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสอบถามขึ้นภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบคำถามเลือกตอบเพียงข้อเดียว และแบบเติมข้อความ มีจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้คำถามวัดความรู้แบบปลายปิด ให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่เท่านั้น มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว ประยุกต์ใช้เกณฑ์คะแนนคิดเทียบเป็นค่าเฉลี่ย ตามวิธีของ Best and Kahn (2006) มีจำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 3 ทศนคติที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1961) โดยมีระดับการตอบ 5 ระดับ มีจำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีระดับการตอบ 5 ระดับ มีจำนวน 12 ข้อ

เครื่องมือการวิจัยผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย พบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.0 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.50 ถือว่าเครื่องมือมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ (Rovinelli and Hambleton, 1977) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยการเก็บแบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 ชุด มีผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.948 ซึ่งสูงกว่า 0.70 ถือว่าเครื่องมือที่ใช้วิจัยนี้เชื่อถือได้ (Srisaard, 2013)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สทจ.) ทั้ง 16 จังหวัด เพื่อประสาน อปท. ประเภท ทต. จำนวน 362 แห่ง ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมแนบช่องทางในการตอบแบบสอบถามการวิจัย ผ่านโปรแกรม Google form เพื่อการเก็บรักษาความลับของข้อมูล จากนั้นรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้น จำนวน 287 แห่ง จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 362 แห่ง คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 79.28 มีค่าสูงกว่าร้อยละ 75.0 ซึ่งถือว่าอัตราการตอบกลับอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก (Williams, 2010) ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจะได้รับการดูแลรักษาความลับ และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น โดยจะดำเนินการลบข้อมูลออกจากระบบหลังพ้นระยะเวลา 1 ปีนับจากวันสิ้นสุดการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลระดับความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลังของ อปท. กลุ่มที่เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมดำเนินการ ด้วยสถิติพรรณนา 2) วิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติของระดับความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ด้วยวิธีวิเคราะห์ทางสถิติ T-test และ 3) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ระดับความรู้ และทศนคติที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กับตัวแปรตาม คือ ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานคลังของ ทต. ร้อยละ 90.2 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี (ร้อยละ 52.6) มีการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 68.3) และมีประสบการณ์การทำงานใน อปท. ตั้งแต่ 26 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 37.3) ทั้งนี้ ร้อยละ 96.5 เคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ขณะที่ร้อยละ 54.4 ของ อปท. ที่ศึกษา มีรายได้ทั้งหมดที่ระดับ 51 - 100 ล้านบาท ต่อปีงบประมาณ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าร่วมและดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 159 คน (ร้อยละ 55.4) และส่วนที่เหลือเข้าร่วมดำเนินการแล้ว จำนวน 128 คน (ร้อยละ 44.6)

ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) หัวหน้าหน่วยงานคลังกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ มีระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับ 12 คะแนน จากทั้งหมด 12 คะแนน จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 52.3 ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีระดับคะแนนความรู้ในระดับสูง คือ มีคะแนนระหว่าง 7 - 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.4 ขณะที่อีกร้อยละ 8.6 มีคะแนนระดับความรู้ระหว่าง 0 - 6 คะแนน จัดอยู่ในระดับการรับรู้ต่ำ โดยข้อคำถามที่มีจำนวนผู้ตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ฉลากเขียว (Green Label) เป็นฉลากสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ซึ่งมีสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยเป็นผู้ให้การรับรอง และน้อยที่สุด คือ สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามบัญชีรายชื่อของกรมบัญชีกลาง เป็นพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน

2) หัวหน้าหน่วยงานคลังกลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ โดยส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับ 8 คะแนน จากทั้งหมด 12 คะแนน เป็นจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีระดับคะแนนความรู้ในระดับสูง คือ มีคะแนนระหว่าง 7 - 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.9 ขณะที่อีกร้อยละ 15.1 มีคะแนนระดับความรู้ระหว่าง 0 - 6 คะแนน จัดอยู่ในระดับการรับรู้ต่ำ โดยข้อคำถามที่มีจำนวนผู้ตอบถูกต้องมากที่สุด คือ เครื่องพิมพ์และเครื่องถ่ายเอกสารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ต้องสามารถเปลี่ยนโหมดการทำงาน เข้าสู่โหมดประหยัดพลังงาน และโหมดพักเครื่องได้ และน้อยที่สุด คือ สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามบัญชีรายชื่อของกรมบัญชีกลาง เป็นพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน

3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ เท่ากับ 10.35 และกลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ เท่ากับ 7.79 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีวิเคราะห์ทางสถิติ t-test พบว่า มีค่า P เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สรุปได้ว่า

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความรู้ ระหว่างกลุ่มที่ทดสอบ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	N	Mean	S.D.	t	P
1) กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ	128	10.35	2.026	12.731	0.000
2) กลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ	159	7.79	1.166		

ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติที่มีต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ มีระดับของทัศนคติต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพบมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.30 โดยมีประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ “ผู้บริหารท้องถิ่น” มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระดับทัศนคติเฉลี่ย เท่ากับ 4.72 และข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการที่ยู้งยาก และซับซ้อน มีระดับทัศนคติเฉลี่ย เท่ากับ 3.47

2) กลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ มีระดับของทัศนคติต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง พบมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.39 โดยมีประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ “ผู้บริหารท้องถิ่น” มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระดับทัศนคติเฉลี่ย เท่ากับ 3.96 และข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการที่ยู้งยาก และซับซ้อน มีระดับทัศนคติเฉลี่ย เท่ากับ 2.79

3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับทัศนคติที่มีต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติ เท่ากับ 4.30 และกลุ่มที่หน่วยงานไม่เข้าร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติ เท่ากับ 3.39 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีวิเคราะห์ทางสถิติ t-test พบว่า มีค่า P เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สรุปได้ว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่ทดสอบแตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับทัศนคติที่มีต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่ทดสอบ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	N	Mean	S.D.	t	P
1) กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ	128	4.30	0.537	9.088	0.000
2) กลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ	159	3.39	1.116		

ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) หัวหน้าหน่วยงานคลังกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 โดยมีประเด็นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ท่านดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ โดยยึดหลักการ “คุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้” มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน” มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ย เท่ากับ 4.82 และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ (1) ท่านได้เข้าร่วมประชุม อบรม หรือสัมมนา เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ย เท่ากับ 3.57 และ (2) หน่วยงานของท่าน มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่พนักงานส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ย เท่ากับ 3.58 ตามลำดับ

2) หัวหน้าหน่วยงานคลังกลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.24 โดยมีประเด็นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หน่วยงานของท่าน มีการดำเนินการจัดกิจกรรม วรรณคดี หรือประชาสัมพันธ์ ให้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่เกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ (1) หน่วยงานของท่าน มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่พนักงานส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ย เท่ากับ 2.48 และ (2) ท่านได้เข้าร่วมประชุม อบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีระดับการปฏิบัติเฉลี่ย เท่ากับ 2.79 ตามลำดับ

3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่ทดสอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติ เท่ากับ 4.10 และกลุ่มตัวอย่างที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติ เท่ากับ 3.24 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีวิเคราะห์ทางสถิติ t-test พบว่า มีค่า P เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สรุปได้ว่า ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่ทดสอบแตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มที่ทดสอบ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	N	Mean	S.D.	t	P
1) กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ	128	4.10	0.753	7.391	0.000
2) กลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ	159	3.24	1.195		

**การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับความรู้ ทักษะ และระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับ
การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม**

1) กลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ และทัศนคติ สามารถอธิบายระดับของการปฏิบัติได้ร้อยละ 45.3 ($R^2 = 0.453$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ อปท. ในกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปแบบสมการถดถอยเชิงพหุคูณ ได้ดังนี้

$$Y = 0.013 + 0.007 (X_1) + 0.934 (X_2)$$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัย ในกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ

Model	Unstandardized		Standardized	t	P
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	0.013	0.416		0.031	0.975
1 ความรู้ (X_1)	0.007	0.027	0.018	0.245	0.807
ทัศนคติ (X_2)	0.934	0.101	0.666	9.277	0.000

$R^2 = 0.453$, $F = 51.775$ และ $P = 0.000$

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในทางตรงกันข้าม ระดับทัศนคติมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลังของ อปท. กลุ่มที่เข้าร่วมดำเนินการ

2) กลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ และทัศนคติ สามารถอธิบายระดับของการปฏิบัติการได้ร้อยละ 75.1 ($R^2 = 0.751$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ อปท. ในกลุ่มที่หน่วยงานไม่เข้าร่วมดำเนินการ มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปแบบสมการถดถอยเชิงพหุคูณ ได้ดังนี้

$$Y = -0.357 + 0.059 (X_3) + 0.926 (X_4)$$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัย ในกลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	- 0.357	0.355		- 1.007	0.316
1 ความรู้ (X_3)	0.059	0.041	0.058	1.452	0.149
ทัศนคติ (X_4)	0.926	0.043	0.866	21.683	0.000

$R^2 = 0.751$, $F = 235.798$ และ $P = 0.000$

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในทางตรงกันข้าม ระดับทัศนคติมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าหน่วยงานคลังของ อปท. กลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของ อปท. พบว่า หัวหน้าหน่วยงานคลัง ของ อปท. ในกลุ่มที่เข้าร่วมดำเนินการ มีระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้ว่า หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการนั้น มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า ซึ่งระดับความรู้ที่สูงจะส่งผลต่อระดับทัศนคติ และนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ อปท. ที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Narkklai (2008) ที่กล่าวว่า ความรู้เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือประสบการณ์ผ่านการรับรู้และการสังเกต ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมตามมา นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมช่วยเสริมสร้างการรับรู้และทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรใน อปท. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่า บุคลากรของหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ มักได้รับการฝึกอบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องในระดับสูงกว่า ซึ่งส่งผลให้สามารถนำความรู้ แนวคิด และทัศนคติไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจและดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากผลการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของบุคลากรในหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการสูงกว่ากลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญนั้น สอดคล้องกับ Sothanasathien (2013) ที่ระบุว่า

การปฏิบัติหรือพฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีการพฤติกรรมแตกต่างกัน เป็นผลอันเนื่องมาจากการมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนี้ การที่บุคคลามีประสบการณ์ตรงในการดำเนินงานยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดทัศนคติเชิงบวก ตลอดจนสามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Intuyot (2013) ที่อธิบายว่า ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งในด้านบวก และด้านลบที่มีต่อสิ่งเร้าที่เข้ามา ประกอบกับความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น จะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้น จึงสามารถสรุปผลจากการศึกษาได้ว่า การมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลให้บุคลากรมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการดำเนินงานของ อปท.

2. ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านความรู้ และทัศนคติต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของ อปท. ในกลุ่มที่หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ พบว่า ระดับความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกันกับผลการศึกษาที่พบในกลุ่มที่หน่วยงานไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Taisup (2010) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสูงกว่าระดับของความรู้ เช่น ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ นโยบายองค์กรหรือผู้บริหาร การเข้าถึงสินค้าและบริการ หรือปัจจัยอื่นตามหลักการบริหารจัดการองค์การ 4 M's ได้แก่ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และด้านการบริหารจัดการ (Management) (Mongkolnya, 2018) เป็นต้น ในขณะที่ระดับทัศนคติ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับการปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ทัศนคติของหัวหน้าหน่วยงานคลังของ ทต. มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อบุคลากรของหน่วยงานมีทัศนคติที่ดีและมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจ และการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นไปตามแนวทางการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thurstone and Chave (1966) ที่ระบุว่า ทัศนคติเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กำหนดความตั้งใจ (Intention) ของบุคคลในการแสดงพฤติกรรม โดยทัศนคติในเชิงบวกจะส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะลงมือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นมากขึ้น แม้จะมีข้อจำกัดด้านความรู้หรือปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ก็ตาม แม้ผลการศึกษาจะชี้ว่าระดับความรู้ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่สามารถละเลยความสำคัญของความรู้ได้ เพราะหากไม่มีการส่งเสริม

ให้ความรู้แปรเปลี่ยนเป็นทัศนคติหรือพฤติกรรมที่เหมาะสม ย่อมไม่สามารถก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมควรมุ่งเน้นการ บูรณาการความรู้เข้ากับการพัฒนาเจตคติ โดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura (1977) ที่เน้น การเรียนรู้ผ่านการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น การมีแบบอย่าง (Modeling) และการเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcement) เช่น การยกย่องบุคลากรหรือหน่วยงานที่มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการ จัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง อปท. นอกจากนี้ การสร้างแรงจูงใจในระดับองค์กร เช่น การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ ตลอดจนการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ความรู้ที่มีอยู่สามารถถูกนำไป ประยุกต์ใช้ได้จริง และส่งเสริมให้เจตคติที่ดีนำไปสู่การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการศึกษาพบว่า อปท. ที่เข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีระดับ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติงานของบุคลากรสูงกว่าหน่วยงานที่ไม่ได้เข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานจริงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเข้าใจและทัศนคติ เชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริม การมีส่วนร่วมของ อปท. อย่างต่อเนื่อง ผ่านการฝึกอบรม ให้ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนนโยบายและ ทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อขับเคลื่อนการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่ การขยายผลเชิงนโยบายและสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง ในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

2. ผลการศึกษาพบว่า ระดับทัศนคติของหัวหน้าหน่วยงานคลังมีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ อปท. จึงมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาล และ กรมควบคุมมลพิษ ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ กำหนดนโยบาย และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะ ผู้ที่รับผิดชอบงานจัดซื้อจัดจ้างใน อปท. ให้มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเผยแพร่กรณีตัวอย่าง หน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ และการให้รางวัลหรือแรงจูงใจแก่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่มีผลการดำเนินงาน ที่ดีเด่นในด้านการเลือกใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว จึงมี ข้อเสนอแนะให้รัฐบาล และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจสำคัญใน

การสนับสนุน อปท. กำหนดกลไกหรือมาตรการที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารท้องถิ่นตระหนักและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การกำหนดให้มีการมีส่วนร่วมของ อปท. ในการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดภายใต้หลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของ อปท. (LPA) ประจำปีงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รวมถึงการกำหนดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือการจัดสรรงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างแรงจูงใจและยกระดับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในระดับพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เฉพาะระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการเติมเต็มความสมบูรณ์ประเด็นการวิจัยเดียวกันนี้ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้านมากยิ่งขึ้น เป็นข้อสังเกตต่อผู้สนใจศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs. NJ: Prentice Hall.
- Best, J. W. and Kahn, J. V. (2006). *Research in Education*. (10th ed.). Nevada: Pearson Education Inc.
- Department of Local Administration. (2024). *Summary of Local Administrative Organizations in Thailand*. Retrieved April 1, 2024, from <https://nlc.dla.go.th/public/orgInfo01.do/>
- Intuyot, N. (2013). *General psychology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Mongkolya, H. (2018). An Academic Article on Technology Management: The 4 M's Theory. Retrieved April 1, 2024, from <https://hemanmongkolya.blogspot.com/2018/08/4ms.html/>
- Nisaisuk, N. (2013). *Factors Affecting Green Products Purchasing Behavior of Consumers*. Master thesis, M.M., Suranaree University of Technology, Nakhon Ratchasima.
- Pollution Control Department. (2023). *Action Plan for Promoting Green Public Procurement (GPP) between 2022 – 2027*. Retrieved April 1, 2024, from <https://drive.google.com/file/d/1YyXP37fBsGct30GPd6wO1jkW3OXKRDQ0/view/>

- Pollution Control Department. (2024a). *Guide for Green Public Procurement (GPP) 2024*. Retrieved April 1, 2024, from https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2024/04/pcdnew-2024-04-26_01-46-31_174555.pdf/
- Pollution Control Department. (2024b). *Summary of the Number of Agencies Participating in Green Public Procurement (GPP)*. Retrieved April 1, 2024, from <http://gp.pcd.go.th/home/>
- Rovinelli, R. J. and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*, 2(2), 49-60.
- Sothanasathien, S. (2013). *Theory of Communication*. Bangkok: Rabiang Thong.
- Srisaard, B. (2013). *Statistical Methods for Research*. Vol. 1. (5th ed.). Bangkok: Suweeriyasarn. (In Thai).
- Taisup, K. (2010). *Behavior of Buying Environmental Friendly Products of Government Officers at Nakhon Ratchasima*. Master thesis, M.S., Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok.
- Thurstone, L.L. and Chave, E.J. (1966). *The Measurement of Attitude (Eighth Impression)*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Williams, A. (2010). How to write and analyse a questionnaire. *Journal of Orthodontics*, 30(3), 245-252.
